

Nr 106.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående införlivande i statsbanenätet av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar.

(4:e avd.)

I propositionen nr 130 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 2 mars 1945, föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag skall träda i likvidation, *dels* föreskriva, att Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar skola från den 1 juli 1945 införlivas med statens järnvägar, *dels* ock till Förvärv av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar för budgetåret 1945/46 å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder, Statens järnvägar, anvisa ett investeringsanslag av 10 735 600 kronor.

Med bifall till propositionen 1944: 186 medgav 1944 års riksdag att aktierna i Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag (S. W. B.) finge på avtalade villkor förvärfvas av staten samt anvisade ett investeringsanslag av 25 200 000 kronor till förvärv av aktierna i nämnda bolag för budgetåret 1944/45.

Vid behandlingen i statsrådet av förenämnda proposition anförde dåvarande departementschefen, att inlemmandet av ifrågavarande järnvägar i statsbanenätet förväntades kunna ske den 1 juli 1945, att S. W. B. därvid borde träda i likvidation och avtal träffas om överlåtelse av S. W. B:s alla tillgångar och skulder till staten samt att frågan härom borde underställas 1945 års riksdag.

I skrivelse den 10 februari 1945 har *järnvägsstyrelsen* meddelat, att staten intill utgången av år 1944 förvärvat 144 844 aktier i S. W. B. eller närmare 96,6 % av aktiestocken. Såvitt järnvägsstyrelsen kunnat finna, hade hittills icke något inträffat av natur att böra föranleda ändring i tidigare planer beträffande S. W. B:s järnvägars införlivande med statsbanorna. Aktieförvärvet hade fortskridit i ett fullt tillfredsställande tempo. Alla av frågan berörda hade jämväl inställt sig på en avveckling av bolagsdriften den 1 juli 1945. Sålunda föreläge bland annat ett mellan 1943 års järnvägs pensionsutredning och delegerade för understödsföreningen S. W. B. pensionskassa träffat villkorligt avtal om statens övertagande av kassans rörelse från och med nämnda dag.

För regleringen erforderligt investeringsanslag skulle enligt styrelsens beräkningar uppgå till cirka 12 125 000 kronor, varav dock vid samtidigt övertagande av S. W. B. pensionskassa 1 389 902 kronor 29 öre eller cirka 1 390 000 kronor icke komme att tagas i anspråk.

Beträffande hos S. W. B. anställd personal har järnvägsstyrelsen meddelat, att densamma torde komma att i samma omfattning som vid tidigare förstatligade järnvägar övergå i statens järnvägars tjänst. Villkoren vore också avsedda att bli i huvudsak lika med dem, som tillämpats vid tidigare statsförvärv.

Fullmäktige i riksgäldskontoret och riksräkenskapsverket hava utlåtut sig i ärendet.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande.

Då någon omständighet av natur att böra föranleda ändring i tidigare planer beträffande S. W. B:s järnvägars inlemmande i statsbanenätet icke inträffat, torde frågan om en avveckling av bolagsdriften nu böra upptagas till behandling och förslag i ämnet underställas riksdagens prövning. Beträffande formen för avvecklingen torde i allt väsentligt kunna följas samma förfarande, som tillämpades vid införlivandet år 1940 med statens järnvägar av de s. k. statliga järnvägsbolagens järnvägar. Något fullständigt förslag till avtal angående det formella statsförvärvet skulle sålunda icke behöva föreläggas riksdagen.

Beträffande uppsägning av vissa av järnvägsbolagets lån torde, på sätt riksgäldsfullmäktige förordnat, erforderliga åtgärder böra vidtagas genom bolagets försorg.

I anslutning till vad riksräkenskapsverket i ärendet anfört finner jag mig efter samråd med chefen för finansdepartementet böra förorda, att tackning för de särskilda skatter, som följa med S. W. B:s likvidation och utskiftningen av bolagets egendom, beredes av statens järnvägars driftmedel. Likaledes böra i förevarande fall på den övertagna rörelsen belöpande, vid övertagandet icke guldna skatter bestridas av driftmedel, i den mån vid övertagandet erhållna likvida medel ej förslå för ändamålet.

Av järnvägsstyrelsens framställning framgår, att S. W. B:s järnvägar icke må överlåtas å annan utan att Stockholms stad medgivit en sådan överlåtelse. Detta sammanhänger med att staden på sin tid iklätt sig viss garanti för bolagets obligationslån av den 15 april 1898. Då staden genom ett statsförvärv av järnvägarna uppenbarligen icke såsom garant kommer i en sämre ställning, torde medgivandet vara av allenast formell natur. Enligt vad jag under hand inhämtat, har Stockholms stads drätselnämnd nyligen hos stadsfullmäktige tillstyrkt medgivande för S. W. B. att på staten överlåta sin järnväg under förutsättning, att staten åtager sig betalningsskyldighet för bolagets ifrågavarande obligationslån samt inträder i de skyldigheter, som på grund av gällande låneavtal åvila bolaget gentemot staden.

Den hos S. W. B. vid tidpunkten för järnvägarnas införlivande anställda personalen torde komma att i samma utsträckning som vid tidigare förstatligade järnvägar övergå i statens järnvägars tjänst. Villkoren förutsättas dock bli på vissa punkter jämkade i förhållande till dem, som tillämpats vid tidigare statsförvärv. Härutinnan hänvisar jag till järnvägsstyrelsens framställning. I likhet med järnvägsstyrelsen finner jag i förevarande fall, då fråga är om en järnväg vilken i realiteten redan befinner sig under statlig förvaltning, den sedvanliga övergångstiden på sex månader lämpligen kunna utslutas, i följd varav personalen sålunda skulle erhålla rätt att redan från och

med den 1 juli 1945 vinna anställning vid statens järnvägar enligt vid dessa gällande anställnings- och lönevillkor.

Vad järnvägsstyrelsen anfört om utbetalning under vissa förutsättningar av en tredjedels månadslön till vissa befattningshavare i S. W. B:s tjänst, vilka hittills erhållit partiell förskottsbetalning av lönen, föranleder icke någon invändning från min sida. Därest riksdagen ej finner anledning till erinran härutinnan, lärer stadgande i ämnet komma att intagas i blivande avtal angående järnvägarnas övertagande av staten.

Utskottet.

Sedan vid 1944 års riksdag beslut fattats om förstатligande av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnväg ha nu så gott som samtliga aktier i järnvägsaktiebolaget förvärvats av staten. Förevarande proposition avser endast de förvaltnings- och räkenskapstekniska åtgärder, som äro förknippade med banans direkta införlivning i statsbanenätet.

Till ifrågavarande förvärv beviljades vid 1944 års riksdag ett belopp av 25 200 000 kronor, motsvarande vederlaget för samtliga aktier. För täckning därutöver av bolagets återstående skulder har det av budgettekniska skäl ansetts lämpligt, att anslag å 10 735 600 kronor nu anvisas. Bland kostnaderna för banans förvärvande ingår därutöver utskiftningsskatt å cirka 2 500 000 kronor, vilket belopp emellertid skulle täckas av statens järnvägars driftmedel i den mån vid övertagandet erhållna likvida medel ej förslå för ändamålet.

Med tillstyrkande av propositionen hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för att Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag skall träda i likvidation,

b) föreskriva, att Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar skola från och med den 1 juli 1945 införlivas med statens järnvägar,

c) till *Förvärv av Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar* för budgetåret 1945/46 under statens affärsverksfonder, statens järnvägar, anvisa ett investeringsanslag av 10 735 600 kronor.

Stockholm den 27 april 1945.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 105.